

CERCETARE TERMINOLOGICĂ ȘI TERMINOGRAFICĂ A LEXICULUI SPECIALIZAT DIN FINANȚE. FINALIZAREA DICȚIONARULUI DE TERMENI FINANCIARI, PRELUCRAREA INFORMATICĂ

*Prof. univ. dr. Paul Bran, Lect. univ. drd. Elena Popa,
Prof. univ. dr. Alexandra Cuniță, Prof. univ. dr. Tatiana Moșteanu,
Prof. univ. dr. Carmen Ștefania Stoean, Conf. univ. dr. Felicia Alexandru,
Asist. univ. drd. Emilia Câmpeanu, Ing. Răzvan Dina, Stud. Carmen Dascălu*

Prezenta lucrare se înscrie în cadrul grantului CNCISIS „Cercetare terminologică și terminografică a lexicului specializat din finanțe”. Dicționarul informatizat este rezultatul unei activități științifice colective la care au participat peste 12 cercetători cadre didactice și studenți din ASE din București și Universitatea din București¹. Un astfel de dicționar francez-român și român-francez de termeni din domeniul financiar vine să acopere o lacună existentă în România.

Terminografia este asaltată de programe din ce în ce mai performante iar lingvistul devine tot mai dependent de uneltele informatice care au condus la modernizarea conceptului de dicționar atât formal cât și din punctul de vedere al utilizării lui. Deși utilizarea dicționarului pe hârtie este încă indispensabilă traducătorului, dicționarul în format informatic tinde să-i ia locul. Tot mai mult asociat cu bazele de date, dicționarul informatizat este o unealtă deschisă și ușor transformabilă în funcție de necesitățile terminologului ori ale traducătorului.

Un aspect important în conceperea unui dicționar informatizat constă în evitarea redundanței informațiilor, pentru ca utilizatorul să aibă la dispoziție o unealtă lexicologică eficientă și capabilă să genereze și să manipuleze structuri de termeni generalizate.

Pentru finalizarea dicționarului francez-român /român-francez de termeni din domeniul financiar în format informatic, banca de date configurată în programul MS-Access trebuia să întrunească câteva din caracteristicile următoare:

- să permită adăugarea unei noi limbi fără ca sistemul să fie modificat;
- să trateze fiecare limbă în funcție de caracteristicile ei proprii (ortografie, marcarea morfo-sintactică, prelucrare informatică, gestionarea datelor);
- să permită utilizatorului căutarea spre și dinspre orice limbă;

O bancă de date terminologice constituie un ansamblu de informații de diverse tipuri cu o organizare bine definită după criterii precise și structuri specifice pentru a putea fi consultată cu ușurință și a fi actualizată ori restructurată într-un mod unitar. Aceasta presupune catalogarea informațiilor în câmpuri și sub etichete univoce și lipsite de ambiguitate care să fie aplicabile tuturor termenilor incluși.

Datele selecționate pentru cele peste 800 de intrări au fost compilate în programul WORD într-o structură predefinită care să corespundă informațiilor cuprinse în fișele terminologice și, de asemenea, să țină cont de toate informațiile care ar putea figura la o astfel de intrare.

Pentru informațiile referitoare la termenul în limba franceză am optat pentru următoarele rubrici:

Terme FR

Catégories grammaticales (abrév. = abréviation /accus. = accusatif /adj. = adjectif /adv. = adverbe /art. = article /auxil. = auxiliaire /collect. = collectif /conj. = conjonction /coordin. = coordination /déf. = défini /dir. = direct /ex. = exemple /expr. = expression /f. = féminin /fig. = figuré /fr. = français /ind. = indirect /indéf. = indéfini /inv. = invariable /irrég. = irrégulier /loc. = locution /m. = masculin /n. = nom /numér. = numéral /offic. = officiel /pl. = pluriel /pr. = propre /préf. = préfixe /prép. = préposition /pron. = pronom /roum. = roumain /suff. = suffixe /tr. = transitif /v. = verbe)

Forme întregale

¹ *concepție*: prof. univ. dr. P. Bran (director de proiect), lect. univ. drd. E. Popa (persoană de contact), prof. univ. dr. A. Cuniță (Universitatea din București); *redactare*: prof. univ. dr. T. Moșteanu, prof. univ. dr. C. Ș. Stoean, conf. univ. dr. F. Alexandru, stud. C. Dascălu; *colaboratori*: asist. univ. drd. E. Câmpeanu, asist. univ. drd. D. Vasilescu, stud. A. Lungu; *mulțumiri*: lect. univ. drd. A. M. Velicu, lect. univ. drd. D. Ivănescu, ing. R. Dina și tuturor colegilor din ASE.

Forme abrégée**Famille dérivationnelle****Termes composés**

Statut du terme (normalisé /officialisé /recommandé /déconseillé /marque déposée/angl. = anglais /angl. amér. = anglais américain)

Domaine (finances)**Sous-domaine****Contexte****Source**

Pentru informațiile referitoare la termenul în limba franceză am optat pentru următoarele rubrici:

Termen RO

Categorie gramaticală (abr. = abreviat /acuz. = acuzativ /adj. = adjectiv /adv. = adverb /art. = articol /art. hot. = articol hotărât /art. nehot. = articol nehotărât /conj. = conjuncție /dat. = dativ /expr. = expresie /f. = feminin /fact. = factitiv /fig. = figurat /gen. = genitiv /intran. = intransitiv /invar. = invariabil /lit. = literar /livr. = livresc /loc. = locuțiune /m. = masculin /n. = neutru /nom. = nominativ /n. pr. = nume propriu /num. = numeral /pers. = persoană /pl. = plural /pref. = prefix /prep. = prepoziție /pron. = pronume /refl. = reflexiv /rom. = limba română /s. f. = subst. feminin /sg. = singular /s. m. = substantiv masculin /s. n. = substantiv neutru /subst. = substantiv /suf. = sufix /tranz. = tranzitiv /vb. = verb /voc. = vocativ)

Forma integrală**Forma abreviată****Familia de cuvinte****Unități frazeologice**

Statutul termenului (standardizat /oficial /recomandat /nerecomandat /marcă înregistrată/engl. = limba engleză /engl. am. = limba engleză americană/fr. = limba franceză)

Domeniul**Sub-domeniul**

Fiecare termen a fost înscris sub formă lematizată așa cum apare în dicționare (pentru termenii în franceză a fost luat drept model dicționarul *Petit Robert*, iar pentru termenii în limba română a fost luat drept exemplu *DEX*): verbele au fost scrise la infinitiv iar substantivele la nominativ singular nearticulate.

În ceea ce privește categoria gramaticală, a fost luată în considerare funcționarea termenului în frază (substantiv, verbe, adjectiv) și nu forma lui (termen compus, abreviere etc.). A fost stabilită câte o listă derulantă pentru fiecare limbă, în așa fel încât să existe o armonizare a codurilor la această rubrică. La rubrica *Composé /Unități frazeologice* nu s-a făcut precizarea dacă este vorba despre un termen compus sau o locuțiune.

După ce s-a stabilit formatul tip de către echipa de lingviști s-a trecut la faza următoare a redactării intrărilor pe baza fișelor terminologice în programul Word.

Prezentăm mai jos intrarea pentru termenul *investissement /investiție* așa cum a fost structurat după modelul tip:

INVESTISSEMENT

n.m.

investissement /désinvestissement /réinvestissement /investisseur, euse investir /désinvestir /réinvestir

investissement net. / investissement brut / investissement initial / investissement direct / investissement de portefeuille / plan d'investissement / coût d'un investissement

Pour les économistes, l'**investissement** est essentiellement un flux de capital destiné à modifier le stock existant qui constitue avec le facteur travail notamment, l'un des facteurs principaux de la fonction de production, 1, p.21 En relevant l'amortissement économique, on obtient l'**investissement** net. Pour les gestionnaires, l'**investissement** (coût pour l'entreprise) génère de nouveaux cash-flows (avantages) et il est nécessaire de hiérarchiser les divers projets possibles à partir d'un bilan global (coûts - avantages), définissant la rentabilité de chaque projet. Pour les comptables, la notion d'**investissement** est appréhendée à travers le double critère de la consommation immédiate et de la propriété juridique. Si un bien ou un service est consommé sur plusieurs exercices st si l'entreprise en est propriétaire, il s'agit alors d'un **investissement**. C'est pourquoi, en comptabilité, les éléments d'actif circulants consommés dans l'année et les biens acquis par crédit-bail (l'entreprise n'en est propriétaire) ne sont pas considérés comme des **investissements**. Pour les stratèges (analyse stratégique), l'**investissement** doit améliorer la position concurrentielle de l'entreprise de manière à accroître durablement la valeur de la firme, p.22

BANCEL, F., RICHARD, A. *Les choix d'investissement – Méthodes traditionnelles, flexibilité et analyse stratégique*, Ed. Economica, Paris, 1995, 203p

INVESTIȚIE, INVESTIȚII

s.f.

investiție /reinvestiție /investitor /a investi /a reinvesti

investiție netă. /investiție brută /investiție inițială /investiție directă /investiție de portofoliu /plan de investiții /costul unei investiții

Intrările au fost apoi preluate de către membrii echipei de cercetare pentru a fi revizuite. Utilizarea de contexte ample a facilitat activitatea de revizuire. cât prelucrate pentru a fi introduse în Access. Particularitatea acestui program constă în faptul că baza de date este concepută pe principiul relațional, adică fiecare câmp poate fi reluat într-un alt tabel iar tabelele la rândul lor pot să-și partajeze între ele informațiile. Datele introduse în Access pot fi cu ușurință modificate ori completate.

În paralel s-a făcut și o configurare în programul MULTITERM (program de baze de date terminologice recomandat de Uniunea Europeană pentru traducerea acquis-ului comunitar de către țările candidate) care permite largi posibilități privind setarea personalizată a unui număr nelimitat de câmpuri configurabile pentru intrare, o consultare rapidă și facilă a termenilor, importul și exportul de la /către alte baze de date compatibile, actualizarea și copierea informațiilor. Spre deosebire de o bază de date obișnuită, programul **MultiTerm Term Workstation Ediția 2003** permite accesarea rapidă la conținutul dicționarului în timp ce se efectuează o traducere în Word și are prevăzută opțiunea de adăugare rapidă a termenilor în baza de date folosind funcția unică, "Quick Entry". Programul poate fi folosit fie ca o aplicație de sine stătătoare sau direct integrat în Windows cu aplicația de memorie a traducerilor, Translator's Workbench. Având în vedere constrângerea impusă de program ca structura predefinită a câmpurilor pe intrare să fie definitivată și definitivă înaintea introducerii datelor primului termen, am fost puși în situația de a relua cercetările și de a propune o schemă complexă față de structura fișelor terminologice cu care s-a lucrat la reperarea termenilor.

Am optat pentru un dicționar bilingv, deoarece, marele avantaj al dicționarului bilingv este acela că răspunde rapid problemelor puse de către utilizator prin accesul direct la limba străină. Această rapiditate a consultării unui dicționar bilingv este oarecum atenuată de problema echivalențelor în ceea ce privește contextele, cologațiile ori reflectarea atitudinii utilizatorului. Așa cum remarca Clas (1997): corespondența dintre unitățile lexicale ale unei limbi față de altă limbă este îndeosebi aleatorie. Ceea ce unele lexicalizează, celelalte gramaticalizează". Asemenea lingvistului francez Galisson (1983) care a scris că orice dicționar are trei funcții fundamentale codarea, decodarea și învățarea, suntem convinși că și acest dicționar de termeni din domeniul financiar va fi de un real folos tuturor celor ce îl vor utiliza.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- CLAS, A., 1997, «Problèmes de préparation rédactionnelle de dictionnaires bilingues spécialisés: quelques réflexions» în H. BÉJOINT et Ph. THOIRON, *Les dictionnaires bilingues*. p. 199-212. Paris Editions Duculot.
- DUBUC, R., 1992, *Manuel pratique de terminologie*, 3^e édition, Québec: Liguattech.
- GALISSON, R., 1987, «De la lexicographie de dépannage à la lexicographie d'apprentissage. Pour une politique de rénovation des dictionnaires monolingues à l'école», în *Cahiers de lexicologie*, n° 51.
- GOUADEC, D., 1993, *Terminologie et terminotique. Outils, modèles et méthodes. Actes de la première Université d'automne en terminotique, Rennes 2, 21-26 sept. 1992*, Paris: la Maison du Dictionnaire.
- PAVEL, E. și C. RUCĂREANU, 2001, *Introducere în terminologie. Noțiuni fundamentale*, București: Editura Academiei Române.